

+ PĂRINTELE ARSENIE BOCA

Trepte spre vietuirea în monahism

Ieromonah Arsenie Boca

Cine vrea să vină după Mine, să se lepede de sine, să-si ia crucea în fiecare zi si să-mi urmeze

Mie.

(Luca 9, 23)

Lepădarea de lume are două trepte. Întâi ne lepădăm de lumea din afară si de tot ce ne-ar putea tine legati de ea. În al doilea rând ne lepădăm si de toate asemănările noastre lăuntrice cu lumea. Acestea sunt patimile, năravurile si toate slăbiciunile noastre personale.

Dacă am rămâne în lume ne-am face una cu lumea. Dacă însă vrem să urmăm lui Iisus, atunci trebuie să desăvârșim lepădarea de lume cu lepădarea de sine. Lumea aceasta este eul, egoismul, este iubirea si încântarea de sine, e suportul plăcerii si al complacerii în lumea aceasta. Egoismul este rădăcina tuturor patimilor. Iar lepădarea de sine este uscarea acestei rădăcini si prima conditie a urmării lui Hristos.

Dacă iesim din lume scăpăm de vedere si auzire. Cu aceasta mai slăbesc putin si patimile noastre. Dar ca să ne desprindem deplin din puterea lor trebuie să tăiem odraslele si rădăcina prin nevointa de fiecare zi a lepădării de sine. Aceasta e simțită de firea noastră cea pieritoare ca o cruce pe care de fapt moare omul nostru cel vechi. Nu putem urma lui Iisus decât omorând în tot ceasul patimile noastre.

Pentru început urmarea lui Iisus chiar rostul acesta îl are: de a ne desprinde firea de patimi iar în locul lor a deprinde virtutile.

Lepădarea de sine nu este cu neputință sau înfrângere. Dimpotrivă, e descătusarea unei foarte mari puteri sufletesti. Mărturie la îndemână ne stau însăși prilejurile. Dacă le câștigăm, adică ne comportăm prin ele după Duhul lui Dumnezeu, simțim în suflet o pace si o crestere sufletească. Pe când dacă le pierdem, adică ne comportăm după om sau după patimi, simțim o tulburare, o

muștrare de conștiință și o împuținare sufletească. Lepădarea de sine dovedește credința și dragostea pe care o avem către Iisus. Din această izvorăște o mare trăire sufletească. Lepădarea de sine trebuie să ne-o facem a doua natură, ca să ne însoțească toată calea călugăriei și să caracterizeze călugăria.

În felul acesta seacă izvorul și rădăcina patimilor.

Despre sfaturile Evangheliei și voturile monahale

Iisus a dat porunci și sfaturi și pildă cu viața Sa. În această a descoperit toată voia lui Dumnezeu către oameni, ca să se mântuiască. Poruncile asigură mântuirea pentru toată lumea, iar sfaturile evanghelice sunt acestea: sărăcia de bună voie, viața fără prihană și ascultarea necondiționată.

Pe sfaturile evanghelice se întemeiază călugăria. Cinul monahal urmărește deci trăirea creștinismului până la măsurile desăvârșirii. Dar ca să facă firea omenească o cale atât de lungă trebuie înțelese bine mijloacele și foarte bine cunoscută calea. Mai întâi fiți de-a dreptul ucenicii lui Iisus, cum au fost apostolii, dar putem fi niște ucenici mai smeriți al unui slujitor al lui Iisus, cum este duhovnicul. Călugăria nu se învață atât din cărți cât din această ucenicie.

Voturile sau făgăduiele monahale au rostul de a desprinde rând pe rând patimile care strică firea noastră și primejdiesc mântuirea. Primejdia cea mai mare a patimilor de căpetenie este aceasta, că duc sufletul la necredință în Dumnezeu prin faptul că prind sufletul și trupul numai de viața aceasta desartă.

Atunci când Iisus că patimile opresc sufletul de la calea Sa, întrucât îl lipesc de viața aceasta, ne-a cerut să ne lepădăm de tot ce avem, să urâm familia, ba să urâm și propria noastră viață în condițiile lumii acesteia (Luca 14, 26). Călugăria stabilește o altă înrudire între oameni: rudenia cea după Duh. Căsătoria și copiii îi părăsești înainte de a-i avea și n-o iei pe calea aceasta. Aceasta este voia sfântă pe propria ta viață văzută după chipul veacului acestuia. Aici își dovedesc sfaturile evanghelice temeiul. Astfel, sărăcia de bună voie ne izbăvește de lăcomie, de iubirea de argint și de lene. Fecioria biruie desfrânarea. Iar ascultarea necondiționată omoară mândria, invidia, mânia, slava desartă și întristarea.

Dintre cele trei făgăduite cea mai grea e ascultarea, pentru că are de biruit mai mult patimile minții care discută cu Dumnezeu în loc să asculte fără discuție.

Nici o patimă nu vrea să părăsească firea fără nevointe, adică silinte ale conștiinței întărite de voință. Din pricina acestei lupte între convingeri și patimi călugăria e dătătoare de har și e numărată la Taina Pocăinței.

Ascultarea este pretutindeni o temelie a rânduiei în societatea omenească, dar în călugărie ascultarea mai are ceva fundamental deosebit: ca ascultare din convingerea că prin conștiința staretului sau a duhovnicului îți grăiește Însuși Hristos. Orice abatere de la acest greu de ascultare atrage o întărire a patimilor și o slăbire a sufletului.

Iată înțelesul călugăriei.

Despre post și rugăciune

Postul e vechi și începe odată cu omul. E prima poruncă de stăpânire de sine. Postul și rugăciunea sunt două mijloace prin care curățim firea de patimi. Toți oamenii care s-au apropiat de Dumnezeu și-au smerit sufletul cu rugăciune și post. ^ai Iisus a postit 40 de zile punând postul începătură a vestirii Împărăției lui Dumnezeu, deși Lui nu-I trebuia, fiind nepățimas.

Temeiurile mai adânci ale postului și rugăciunii le găsim tot la Botez. Adâncul ființei noastre se îmbracă în Hristos. În acest adânc al minții, sau în altarul inimii după expresia părinților, se sălăsluiește Hristos, izgonind afară pe satana, care se retrage în simțiri. De aici puterile potrivnicului, patimile, se silesc să învâluie și să prindă voința din nou în mrejițele sale.

Cu trupul însă nu putem trata decât prin post. El nu știe și nu recunoaște convingeri. De aceea el trebuie uscat, încet și cu socoteală, fiindcă în mocirla uscată porcii patimilor nu mai vin să se scalde.

Ca să zădărniciim puterea potrivnică care lucrează prin simțuri patimile plăcerii, slăbim prin post aceste simțuri și închinarea lor către plăcere. Un organism topit cu postul nu mai are putere să schimbe convingerile conștiinței.

Dar mai bine de jumătate din numărul patimilor sunt ale minții. Postul lucrează și asupra acestora. E lucru de mirare, zice Ioan Scărarul, că mintea fiind netrupească de la trup se spurcă și se întunecă și că, dimpotrivă, cea nematerialnică de la tărână se subțiază și se curăță. Ochii văd lucrurile, mintea vede gândurile.

Postul curățește ochiul, rugăciunea curățește mintea. Aici nu vorbim de rugăciuni care cer lucruri materiale, nici de rugăciunea care dă drumul închipuirii, după cum nu vorbim nici de rugăciunea

liturgică, ci numai de rugăciunea mintii. La intrarea în călugărie rugăciunea vamesului, completată poate chiar de Iisus, e numită deodată cu metaniile "Sabia Duhului Sfânt". Rugăciunea mintii este "Doamne, Iisuse Hristoase Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul". Cu numele lui Iisus spus întâi cu gura apoi cu mintea, pătrundem din afară spre înlăuntrul nostru către Iisus, Care la rugăciunea noastră bate război cu potrivnicul din gânduri și ne izbăvește de asupririle patimilor. Rugăciunea mintii sau rugăciunea inimii are temeiul acesta, descoperit de Insuși Iisus, că

fără Mine nu puteți face nimic

în privința izbăvirii de patimi, deci în privința mântuirii.

Rugăciunea mintii are și stări superioare, când izbăvindu-se patimile, se deapănă de la sine fără cuvinte, într-o nesfârșită dragoste de Dumnezeu, de oameni și de toată făptura.

Războiul nevăzut sau despre ispite

Sufletul este mai de pret decât toată materia lumii pentru că în el e sădită de la obârșie posibilitatea desăvârșirii. Pe de altă parte și firea întreagă suspină după arătarea fiilor lui Dumnezeu (Romani 8, 19), adică după îndumnezeirea omului. În cale stă infirmitatea firii și o putere potrivnică nevăzută care caută să înfrâneze sufletul de la un zbor mai înalt decât viața veacului acestuia. ⁹fi fiindcă puterile nu erau egale, Dumnezeu S-a făcut om și ca om a biruit pe ispititorul, învățându-ne și pe noi lupta. A întărit firea noastră și sălășluindu-Se întru noi prin botez ne-a făcut făptură nouă ascultătoare de Dumnezeu. Dar de la noi atât se cere: să punem în lucrare aceste ajutoare.

Tot războiul nevăzut al potrivnicului urmărește abaterea sufletului din ascultarea de Dumnezeu și toată nevointa călugărului e să sporească această ascultare. Potrivnicul are două feluri de ispite: prin plăcere și prin durere. Cu primele umblă să ne amăgească. Dar cu celelalte umblă să ne constrângă să socotim plăcerea ca bine și durerea ca rău. Cu această mestesugire ar restrânge năzuințele sufletului numai la o viață comodă în veacul acesta.

Iar călugărul are către primele: nevointele înfrânării pentru dragostea de Dumnezeu, iar către celelalte: lepădarea de sine pentru dragostea de oameni.

Dacă vede vicleanul că nu isprăvește surparea cu ispitele atunci aruncă în minte hule împotriva lui Dumnezeu. Covârșirile acestui mândru să nu sperie pe nimeni căci nu spurcă pe om, nici să nu le băgăm în seamă.

Dar nici o viață sporită nu e crutată de bătăuiei: fie cu vederi amăgitoare și trăgând către slava desartă, fie cu înfricosări grozave ducând către ieseirea din minti. În calea celor dintâi avem lepădarea de vederi, căci mai de folos este a ne vedea păcatele decât a vedea îngerii, iar în calea celorlalte avem lepădarea de sine în grija lui Dumnezeu. Pe putini credinciosii și molatecii vicleanul îi scoate din luptă cu evidenta neputinței cu care îi aruncă în deznădejde, iar către smerenie le închide calea prezentându-le-o ca umilire. Pe calea aceasta le macină sufletul între deznădejde și nemulțumire, de unde ajung la mânia persecutiei. Adună la conflict, se închid sufleteste în prejudecăți și așa alunecă din calea sfântă în calea profană sau chiar chimică. La acestia lepădarea de sine a fost mereu un lucru de silă sau fără convingere.

În urmă ispitele aleg trebnici de netrebnici. Într-unii ispitele desăvârsesc în suflet ascultarea și dragostea de Dumnezeu. Iar în ceilalți le sterg pe acestea și pun în loc ascultarea și dragostea de sine. Ispitele descoperă ceea ce este în inima omului. Drepte sunt căile Domnului și cei drepti merg pe ele dar îndărătnicii pe aceleși căi se poticesc și cad. Pentru calea călugăriei trebuie prin urmare sănătate deplină și majoritate de minte. Viata duhovnicească nu se deschide decât în sufletul care are curajul umilintei. Înjosirea în fața lui Dumnezeu, dispretul de sine și lepădarea voinței proprii, iată calea celor trei arme ale sufletului (Avva Pimen).

De aceea în calea lui Dumnezeu să fii neclintit, neabătut nici de plăcere nici de durere. Dar să știi că a rămâne în picioare nu e treaba ta, nici a virtutii tale, ci a harului Aceluia Care te tine în bratele Sale ca să nu cazi în întristare. Deplin izbăvit de lupte nu este om pământean, nici nu trebuie să fie. Altfel nu ar mai fi luptă, nici ucenicie, nici sporire, nu ar mai trebui nici Harul neîncetat de la Dumnezeu. Omul nu și-ar mai cunoaște slăbiciunea și nici de smerenie nu ar mai avea trebuință. E mai de pret lupta, că vezi ajutorul lui Dumnezeu și te smeresti și te umpli de dragoste, căci biruinta pe mulți i-a păgubit.

Pe această cale nu poți călători fără primejdie decât condus de mâna nevăzută a lui Dumnezeu prin conștiința unei călăuze.

Despre lepădarea de lume

Lumea este lucrarea lui Dumnezeu. Dar stricăciunea din lume este lucrarea păcatului. Călugării fug de stricăciunea din lume pentru că aceasta desface pe oameni de Dumnezeu. Dar pentru că stricăciunea este așa de tare țesută cu lumea, călugării se leapădă de lume. Aceasta pe scurt.

Mai pe larg, fuga de lume se petrece așa: la vârsta mintii se trezește în noi și conștiința de creștini. Conștiința aceasta e un însăși dar al botezului. De acum doi inși ne cheamă: Dumnezeu și lumea,

fiecare în partea sa. Dumnezeu ne cheamă prin conștiință, iar lumea prin trup. Aflându-ne în această cumpănă sufletească avem prin urmare libertatea de a alege modul nostru viitor de viață.

Dacă am avea să trăim o viață creștină în lume, vedem împrejur sau chiar în casa noastră, că obiceiurile și îndeletnicirile din lume ne-ar birui și am sfârși prin a trăi și noi ca toată lumea. Dacă însă chemarea conștiinței către Dumnezeu e mai tare decât chemarea trupului către lume, atunci ne lepădăm de lume, vindem tot ce avem și venim într-o mănăstire să urmăm lui Hristos.

Lepădarea de lume este prin urmare un act de libertate a conștiinței, o convingere. Nici un alt motiv nu e mai temeinic decât acesta. Iată primul pas către împărăția lui Dumnezeu.

Treptele vieții duhovnicești

Este o singură viață duhovnicească pentru că este un singur Duh. Deprinderea și trăirea ei însă este treptată, pe măsură ce ne curățim de patimi, iar aceasta este numai începutul. Perioada de timp caracterizată prin lupta cu patimile se numește asceză, luptătorul ascet iar totalitatea învățămintelor se numește ascetică. Cuvântul asceză e grecesc și însemna la început exercițiu fizic. Apoi a căpătat înțelesul de exercițiu moral pe care l-au luat mănăstirile desăvârșindu-i înțelesul, de totalitatea nevointelor prin care se izbăvește firea de patimi.

Aceasta prin urmare este perioada de urcus în care preocuparea de căpetenie a monahului este curățirea de patimi. Chiar termenul de curățire are și el două vârste și s-a încetățenit sub numele de purificare. Perioada ascetică cuprinde purificarea activă în care intră toate nevointele din partea omului și purificarea pasivă, adică de curățire a firii de patimi dincolo de puterile omului, pe care o face Dumnezeu Însuși. El își face loc curat în cei ce-L caută cu dragoste, dar puterile lor nu le mai ajung pentru aceasta și atunci ei trebuie să sufere curățiri mai presus de fire ca să poată locui în ei cu slavă Cel mai presus de fire.

Faza de culminare a ascezei și de adâncire a trăirii duhovnicești se numește iluminare. În faza aceasta Darurile Duhului Sfânt primite la Botez se dezvoltă în toată deplinătatea lor și întăresc sufletul pentru și mai grele încercări. În faza aceasta pot apărea amăgiri și daruri extraordinare și cine le are e sfătuit să nu-și lipească inima de ele, pentru că nu numai că nu înaintează, dar poate pierde și tot ce a agonisit. Iar calea e din ce în ce mai subtilă și tot mai mult trebuie să te lepezi de toate.

Asceza are și un caracter hristologic. În nevointe nu e numai omul, e și Hristos prezent. În eforturile noastre e prezentă forța din firea omenească a lui Hristos.

Trupul si Sângele Lui din Sf. Împărtășanie se luptă cu trupul si sângele nostru împotriva patimilor, sfintind trupul si arzând patimile. În perioada ascetică murim lumii si nouă însine împreună cu Hristos, în viata mistică. Să nu uităm însă că înainte de Înviere a fost săptămâna patimilor, răstignirea, părăsirea, umilirea, moartea, îngroparea si pogorârea la iad, dragostea ucenicului trecută prin cele mai grele cumpene sufletesti, uscăciunile, părăsirile, întunericul umilirii de moarte. Acestea constituie purificarea pasivă si curătesc si ultimele rădăcini ale patimilor, realizând nepățimirea.

Ca dovadă, din cel mai adânc mormânt si părăsire suntem răpiti afară fără veste de sfântă lumina dumnezeiască. Din cea mai adâncă beznă fulgeră lumina contemplatiei divine plină de Har si adevăr. De la acest moment al luminii divine începe viata mistică, adică unirea făpturii cu Dumnezeu. Aceasta este asemănarea nu prin fire ci prin har.

Spovedania si despre cercetarea constiintei. Citirea Dumnezeiestilor Scripturi. Lecturi spirituale.

Odată intrati în calea împlinirii sfaturilor Evanghelice care restrâng mult firea omenească, se înțelege că până să deprindem vietuirea după sfaturi gresim adeseori. Din pricina aceasta tebuie să înmultim si mijloacele de a ne mentine în această vietuire. Unul din aceste ajutoare de pret este spovedania deasă. Spovedania fiind Taina Pocăintei, este dătătoare de Har care întăreste puterile noastre slabe către împlinirea făgăduintelor ce le-am făcut sau ne pregătim să le facem. Spovedania deasă trebuie tinută însă la pretul ei. Tinta sufletească a monahului fată de taină trebuie îndreptată atunci când se dovedeste usurătate la mijloc. De aceea o prea deasă spovedanie, în sufletele neadâncite, se banalizează. De aceea ne ajutăm de cercetarea constiintei sau de spunerea gândurilor, care poate fi oricât de deasă.

Sunt mănăstiri în asa fel organizate încât nimeni nu se culcă până nu si-a spus gândurile rele, până nu s-a împăcat din inimă cu fratele său cu care s-ar fi învrăjbit peste zi si până nu ia iertare de la toti. Spovedania deasă si cercetarea constiintei au rostul de a slăbi din fire deprinderile patimilor si a pune în loc deprinderile bune sau virtutile contrare patimilor.

Practica aceasta are însă temeiul pe cunoasterea însusirilor gândurilor. Gândurile pătimase nemărturisite sau simplu spuse au însusirea că se întăresc si se fac funii, cum zic părintii, si trag mintea la învoire si la faptă, care este păcat. Păcatul acesta este: înfrângerea morală a sufletului de către un gând rău. De aceea toate gândurile trebuiesc spuse înainte de a se întări si de a birui mintea, căci de îndată ce sunt spuse le pierd puterea de a obseda, asupra, stăpâni mintea. De altfel, si gândurile bune trebuie controlate cu o altă constiintă, mai limpede. Controlul tuturor

gândurilor e lege în călugărie. Neîntrebat nimic nu e bine, nici ce e bine, pentru că singur nu te poti apăra de săgetile slavei desarte.

O altă măsură de ajutor în biruinta asupra firii ne-o dă citirea Dumnezeiestilor Scripturi. Este Duhul lui Dumnezeu în cărțile Sf. Scripturi, de aceea citirea ei zideste duhovnicește. Dar și pentru aceasta trebuie puțină preocupare. Mai întâi trebuie învățată această carte a lui Dumnezeu către oameni, adică înțeleasă în rostul ei de revelație, înțeleasă în cadrul ei istoric, în sfortarea ei de a mentine în conștiința poporului ales așteptarea descoperirii desăvârșite în Iisus Hristos. Valoarea spirituală a Scripturii nu se pierde în istoria pe care o cuprinde. De aceea Biblia e și singura carte a căreia date istorice au și o neistorie pe care o cuprinde. De aceea Biblia e singura carte a căreia date istorice au și o memorie duhovnicească.

De Același autor sunt și scrierile ascetice ale Sfinților Părinți și scrierile Evanghelice și scrierile sfinților. În concluzie, citirea cu socoteală a Dumnezeiestilor Scripturi aprinde și hrănește sufletul cu gândurile lui Dumnezeu care nu sunt ca gândurile omului.

Despre răbdare, mândrie, smerenie, tăierea voii, smerita cugetare

Lepădarea de sine nu se realizează dintr-o dată sau odată pentru totdeauna ci trebuie timp și răbdare. Timp pentru deprindere și răbdare pentru greutatea ei. Răbdare trebuie să avem mai întâi cu noi însine ca să nu cădem în întristare, apoi trebuie să aibă și alții răbdare cu noi până deprindem desăvârșit lepădarea de sine. Dacă învățăm practic lepădarea de sine și sporește dragostea în inima noastră, răbdarea încetează de a mai avea înfățișarea negativă, de necaz, și se schimbă în bucurie, cu toată întristarea mea sunt covârșit de bucurie. Când avem lepădarea de sine și dragostea, ocară ni se face ca lauda și lauda ca ocară. Răbdarea mai este și nevointă, adică pedepsirea de bună voie a firii cu tot felul de osteneți.

Atârnă de treapta duhovnicească pe care ne găsim ca să fie cu neputință unele nevointe sau altele. La aceste nevointe ale răbdării nu e bine să năzuim decât pe măsura însănătoșirii firii de patimi. La începători, deprinderea răbdării începe cu ocară. Începutul trebuie întărit cu răbdarea, pentru că în lupta cu mândria și cu slava desartă, acestea au obiceiul să-l arunce în deznădejde ca să părăsească lupta. Cine răbdă (îndreptarea) până a sfârșit se va mântui (Matei 10, 22).

Viata duhovnicească are multe greutăți de învins, mai ales din partea mândriei. Partea importante, boala locului de cinste sau a numelui de cinste, boala obrăzniciei, neascultarea, grăirea împotriva, posomorârea, groaza de umilintă, toate acestea sunt forme în care se dezvoltă și se înmulțesc mândria în suflet. Mândria și toți puii ei sunt pricini de conflicte, de nemulțumiri, de

fătărnicii. Din răcirea dragostei și a umplerii sufletului de răutate sub influența acestei patimi, mintea alunecă pe panta nebuliei. Ce e de făcut în momentul de limpezime de minte ? Să simțim, să ne dăm seama că la mijloc e o patimă, cu duh rău care ne trage de minte cu o logică foarte strânsă ca să ne scoată afară din ascultarea lui Hristos. Să ne dăm seama că mai avem ceva în noi neatins de logica aceasta: conștiința. Deci să ascultăm conștiința, nu dreptatea noastră. Să căutăm de mai este cineva care ne-ar putea ajuta să ajungem la liniște. Dacă întinzi mâinile către ajutor vei fi ajutat. Inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi.

Asa începe smerita cugetare: formalizează mintea. Smerita cugetare e începutul smereniei, care nu e o virtute a firii sau expresia neputinței. Izvorul smereniei e darul lui Hristos. Nu de la oameni, nici din cărți, nici de la îngeri, ci de la Mine vă învățați că sunt blând și smerit cu inima și veți afla odihnă sufletelor voastre (Matei 11, 29). Suntem în furtună cu sufletul numai atâta vreme cât trăim la suprafață, la expresia cea mai din afară a vieții. Când însă ne mai adâncim sufletele acolo unde ne așteaptă Hristos de la Botez, sau de la oricare altă Taină, primim cuvântul Lui care împrăstie furtuna. El este izvorul smereniei care reechilibrează sufletul din băntuielele mândriei. De la această experiență începând, iubim Crucea lui Hristos și crucea noastră, cu firea primim și credem că tăierea voii proprii e într-un cuvânt curățirea de patimi.

Petrecerea monahului în lume

Viata monahului este lăuntrică, duhovnicească, pe când viața în lume e în afară. Una cu alta nu seamănă. Mirenii mai vin la mănăstire pentru rugăciune, călugării nu se mai duc în lume să se odihnească. Toate profesiunile au vacantă sau concediu numai călugăria nu. Asa ceva ar însemna încetarea călugăriei. Se duc însă la mare trebuință în interesul de obște al mănăstirii. Haina călugărească îl face pe călugăr văzut și cunoscut de toți. Unii îl iubesc, alții îl ocărăsc. Călugărul trebuie să se ferească în sufletul lui de cel ce-l iubeste ca să nu fie rănit de slava desartă, precum trebuie să se ferească și de cei ce-l ocărăsc ca nu cumva poate din nepăsarea lui să fie hulit Dumnezeu. De aceea călugării nu umblă printre oameni cu ochii pe ei, cătând cunoscuți sau dorind să stea de vorbă, ci își văd de cale cu gândul la Dumnezeu.

Toți călugării care pentru neapărată trebuință au mers prin orase au simțit trebuința ocrotirii lui Dumnezeu. Rugăciunile celor din mănăstire i-au însoțit ca o mână de apărare. Un drum în lume îți face dovada statorniciei în calea cea duhovnicească. De altfel nici nu se trimit din mănăstire decât cei mai statornici în călugărie. În ce constă primejdia ? Firea omenească a fost asemănată cu călții, patimile cu focul. Dacă te atingi cu focul călții fiind, patimile amortite prin înfrânare se aprind prin simpla vedere.

Călugării trăiesc într-un altfel de foc al Duhului Sfânt. Acesta se stinge când se apropie de ei întinăciunea prin simturi. Altă grijă pe care trebuie să o aibă monahul e la felul vorbelor pe care trebuie să le audă sau să le stăvilească. Chipul monahului a trezit întotdeauna și în tot locul mâncărimea de limbă a mirenilor. Ei caută oarecum fie să defaime modul acesta de viață, fie să-l fericească pe al lor.

Călugărul să se ferească, din conștiință de cunostință, de a califica moral viața mirenească, așa sau așa. Când privește mântuirea, aceasta are multe căi înaintea lui Dumnezeu. Fiecare își alege viața care îi place sau de care se simte în stare. Mirenii știu toate înfrângerile călugărilor, dar nu știu niciodată pe vreunul din sfinții care să fi biruit el aceste înfrângeri.

Mirenii văd pe călugări prin patimile de care sunt stăpâniti ei și nu le vine a crede că-i cu putință și o viață de virtute. Virtutea e neînțeleasă, ba uneori e numită fătărnicie. Așa frate călugăre, învăluie pe oameni în dragostea ta cea din multă rugăciune și vei vedea trezindu-se în necunoscutii cu care stai de vorbă și o scânteie dumnezeiască, pe care nu și-o pot exprima ci numai o suspină.

Chipul cel dinlăuntru și cel dinafară al monahului

Sf. Apostol Pavel a descris ca pentru sine chipul cel dinlăuntru al omului:

M-am răstignit împreună cu Hristos; și nu eu mai trăiesc, ci Hristos trăiește în mine. ^{și} viața mea de acum, în trup, o trăiesc în credința în Fiul lui Dumnezeu, Care m-a iubit și S-a dat pe Sine înșusi pentru mine
(Galateni 2, 20).

Asadar Hristos este făptura cea nouă a monahului sau monahul în Hristos este făptură nouă (II Corinteni 5, 17). El este înlăuntru și înafară, blând și smerit, hotărât și linistit. Tulburarea celor dinafară nu-l sminteste din aceste însusiri sufletesti, dimpotrivă, el aduce liniste. Chipul cel dinlăuntru și cel dinafară al monahului sunt într-o deplină armonie, printr-unul străvzi pe celălalt.

Toti stim că înlăuntru nostru stau ascunse mărgăritarul, comoara, talantul și altarul împărăției lui Dumnezeu. Înlăuntru nostru avem asadar posibilitatea sfinteniei. Dar posibilitatea încă nu e realitatea. De la sine numai, posibilitatea sfinteniei nu se transformă în sfintenie.

În viața duhovnicească credința hotărâtă poate face ca posibilitatea sfinteniei să se transforme în realitatea sfinteniei. Este nevointa monahului. Fără nevointă întinsă, susținută de convingere, orice posibilitate reală va rămâne numai posibilitate sau chiar se va transforma în imposibilitate.

De pildă multi vin la călugărie cu o părere bună despre ei însisi, părere pe care nemărturisit și-o păstrează și în mănăstire. Părerea sau iubirea de sine e o formă subtire a mândriei. În mănăstire visează sfintiri și litanii și viață fericită iar când aici dau de severitatea luptelor cu patimile, de tăierile dureroase ale pedepsirii întru toată fapta bună, visul se destramă și începe dezamăgirea și nemulțumirea, camuflările mândriei. Dacă cel în cauză își închide sufletul de către povățuirea duhovnicească pentru că aceasta taie amăgirea de sine din care crește dezamăgirea, bobul de grâu se schimbă în tăciune și se crede grâu nederptătit. Aceasta este iubirea de sine pe care o mentine mândria și punctul de vamă al diavolului. Sufletele slăbănogite de mândrie stau totuși pururea încordate în legitimă apărare de către orice îndregători, gata să-și apere dreptatea și să-și justifice întristarea, să-și explice ei mai bine cauza și niciodată nu simte trebuință să asculte și să urmeze, dacă este o cale mai presus de ce pot ei pricepe. Așa se explică îndepărtările, împutinările și chiar întunecările de la rostul luminos al călugăriei.

Sufletul dus în robie e jefuit pe dată de toată agoniseala sa duhovnicească. Aceasta-i contabilitatea fricosului: zarafii cu banii lor falsi fură talantii noștrii buni.

Acum monahul lenes de mântuirea sa începe să uite înțelesul celor ce are de făcut, se mulțumeste numai cu intrarea în călugărie ca și cum cu aceasta și-ar fi ajuns scopul. Potolește râvna de războire cu slăbiciunile firii patimilor, îmbrăcăminte sa de luptător al duhului pierde însemnătatea ei de la început. Sandalele nu mai aleargă pe calea gătirii evangheliei păcii, calea duhului, ci o iau iarăși pe calea pământului. Nici nu observă monahul molatic de minte când a fost scos din luptă și redus la un simplu cuier de haine călugărești. Cu alte cuvinte nu vede că a ajuns o mizerie căzută între tâlhari, un mincinos ala Domnului Hristos. Dacă monahul se complăce într-o asemenea călugărie de uniformă și nu-l doare stingerea luminilor sufletului său - întristarea e chipul unui suflet cu luminile stinse - înseamnă că a dat în micime de suflet și a ajuns un om de nimic. Potrivit acestei îndreptări el caută altă hrană sufletului său: lauda oamenilor, aprobarea voilor sale. De povățuitorii săi se desparte sufleteste, judecându-i și găsindu-le tot felul de pricini. Așa se cuibărește viclenia în suflet și îl face pe monah om cu două fete, morminte văruite pe dinafară, neîngrijit pe dinăuntru, ipocrit. Prinderea sufletului într-o viață dinafară de duh prin târâtele vietii e tot una cu ducerea lui iarăși în temnița patimilor. Când monahul a realizat fătarnicia, a ajuns pe punctul de a părăsi călugăria. În ochii lui totuși sunt fătarnici, e o victimă nevinovată a nedreptăților, de aceea osândindu-i, iese dintre ei. De aici se vede destul de limpede că mândria singură, chiar sub cea mai subtire formă a sa, cum e părerea de sine, dacă nu e tăiată din rădăcini e în stare să risipească din suflet toată viața după duh. Nu e mândria urâciunea pustiului? De aceea când te crezi bun să știi că esti nebun și să aștepti ocară ca să te curătești. Întunecarea aceasta însă ne aduce aminte de învinuirile pe care le-a adus Iisus peste capul celor ce fătărniciau virtutea. Astăzi pentru obrazele celor din îndărătnicie părăsesc lupta călugăriei.

Biserica încearcă pedepsirea, scoaterea din monahism, afurisirea sau caterisirea. Crestinii nu au de învățat nimic bun de la acești dezertori și mincinoși. Biserica prin slujitorii ei nu face degrabă lucrul acesta, dar ce nu poate rugămintea poate pedepsi.

Plata neascultării de Biserică este pierderea mântuirii. Îndărătnicii dau asadar de primejdia pierzării ca să se dezmeticească. Așa se întâmplă când se întărește fariseul și slăbește vamesul.

Votul ascultării. Motivele ascultării și personalitatea monahului. Poate înceta obligativitatea voturilor monahale ?

Dintre cele trei făgăduințe monahale, ascultarea neconditionată s-a dovedit cea mai grea, din două motive cu totul opuse: unul infirmitatea firii, iar celălalt personalitatea ei.

Mai întâi ce este personalitatea ? Ca lămurire pe scurt spunem că personalitatea este o înzestrare sufletească neobisnuită. Într-o personalitate chipul lui Dumnezeu este mult mai puternic și mult mai limpede. Toți creștinii au sigur câte un talant, dar unii au și câte doi, iar alții și câte cinci. Talantii sunt talente, energii de lucru, ca de pildă o minte mai străvăzătoare, o inimă mai largă, o mare capacitate de dragoste, o voință mai puternică, o memorie mai bună, o ingeniozitate înăscută. Aceste energii ale chipului prind mai bine, ca niște antene mai bune, energiile Harului care le sfintesc. Personalitatea are de asemenea de făcut calea de la chip la asemănare. Dar datorită înzestrării sufletești mai puternice, personalitatea ar putea străbate calea într-un timp mai scurt sau ar putea realiza o neasemănată asemănare. E destul să ne gândim la Sfântulita de la Argeș, o copilă numai, dar cu o capacitate de dragoste care a ridicat-o între sfinți.

Disciplina ascultării însă e generală, pentru că ea ridică firea din infirmitate precum scoate și mândria din personalitate. Ascultarea face și pe lenși și pe vecleni să-și dezgroape talantul, precum acoperă și pe cei talentați de jefuirea slavei desarte.

Se știe că unde este bogăție mai mare și hoții se nevoiesc mai tare să o prade. Rânduiala ascultării e cale dumnezeiască. Chiar când se realizează sfintenția, nici aceasta nu dezleagă de acoperământul ascultării. Căci o sfintenție constientă ar putea cădea ca fulgerul în ispita sfintenției, care e cea mai rafinată capcană a mândriei. De aceea Avva Macarie era dus de îngeri din lumea aceasta și pe drum îl întâmpinau dracii zicându-i: ai scăpat de noi, Macarie, iar sufletul lui răspundea: încă n-am scăpat.

Asa se explică de ce nici unul dintre sfinti nu a scăpat desăvârșit de vreo frână oarecare a neputinței, ca nu cumva tocmai la urmă să piardă totul. De aceea Sf. Părinti nu au recunoscut desăvârșirea decât după semnul desăvârșitei smerenii.

În călugărie asadar nu are nici o importantă numirea de personalitate. Dimpotrivă, e un nume de care trebuie chiar să te lepezi, să scapi de știința lui. Înzestrarea sufletească ce-i corespunde e folositoare într-alt fel, în curajul smereniei, în avântul dragostei, în capacitatea de a te bucura în suferință. Acestea dovedesc un suflet mare. Călugăria nu crește visători ai împărăției lui Dumnezeu, ci oameni hotărâți care duc trăirea creștinismului până la ultimele lui consecințe de disciplină și frumusețe. Altfel Hristos nu ne-ar fi spus că Împărăția lui Dumnezeu - chiar aceasta lăuntrică - se ia cu năvală și năvălitorii pun mâna pe ea și Îndrăzniti, Eu am biruit lumea.

Temeiul îndrăznelii celei după Dumnezeu este Învierea Sa din morți, dovada atât de puternică a dumnezeirii Sale. Pe cuvântul Lui, de Dumnezeu dovedit, avem și noi îndrăzneală și curaj împotriva lumii și a morții din noi. Acesta-i temeiul străfund al uceniciei noastre, a cărei capăt este învierea sufletului încă din veacul acesta, în lumina veacului viitor. Pentru o astfel de rostuire a vieții e călugăria și ea cere smerenie și curaj. Smerenia și curajul s-ar părea doi termeni opuși. Cu toate acestea, în viața duhovnicească ei se armonizează, ba se și completează. Absența sau împuținarea unuia slăbește pe celălalt și între ei trebuie ținut un echilibru. Căci viața creștină orientată numai spre umilintă ia o înfățișare de sclavie spirituală, de pipernicire la literă și pierde curajul. Deasemenea, orientarea numai spre îndrăzneală personală și spre profetism distruge bisericitatea și sobornicitatea creștinismului, provocând fie erezie, fie schismă, deci pierde smerenia. De aceea păstrarea capacității de încadrare în disciplină a unui suflet face dovada armoniei și valorii sale. Călugăria slăbește în suflete slabe și se întărește în suflete mari.

Dar pilda celor de pe urmă aprinde curajul celor dintâi. Voturile monahale au obligativitate de conștiință. De Dumnezeu ascultăm neconditionat toată viața și fără abatere. Dacă însă povătuitorii noștri după Dumnezeu, staretii și duhovnicii, devineretici și ca atare se încarcă din partea Bisericii cu pedeapsa afurisirii sau caterisirii, atunci suntem dezlegați de ascultarea lor pentru că ei au strămbat dreapta credință și prin conștiința lor nu se mai exprimă voia lui Dumnezeu. Dar ascultarea de Biserică nu încetează. Obligativitatea voturilor monahale poate înceta numai în cazul extrem de rar când se întâmplă din motive chimice a personalității omenești, deci și a conștiinței în cazul deplinătății de conștiință, însă făgăduințele rămân obligatorii iar lepădarea lor păcat. Încetarea voturilor e încetarea călugăriei. Mănăstirile cu viață de sine au slăbit votul ascultării și al sărăciei și din pricina aceasta sunt o formă decadentă de monahism.

Rostul si însemnătatea monahismului

Se întâmplă ca unii crestini să nu mai cunoască rostul monahismului în cretinism. De aceea te poti astepta de la ei la cele mai felurite întrebări. Dar dacă ni-l cunoastem noi cum trebuie, putem da seama oricând despre rânduiala noastră.

Monahismul se justifică în linii largi cu aceleasi argumente cu care se justifică cretinismul. Cretinismul nu s-a învechit, dovadă că în orice epocă a istoriei s-au găsit oameni să-si dea viata pentru el. Atunci nu s-a învechit nici monahismul, de vreme ce este ales de câte unii ca mod de viață. Cea mai bună justificare a monahismului o fac cele trei rosturi cu care a străbătut el istoria: rostul spiritual, rostul cultural si rostul social.

Rostul spiritual si-l împlineste monahismul prin disciplinarea firii după sfaturile evanghelice. Prin aceasta monahul nevoitor se izbăveste de patimile firii si se face cu neputință arătarea unei alte forme de viață după Duhul Sfânt. Viata mai presus de fire dovedeste constrângător si totusi simplu existenta lui Dumnezeu. Minte obisnuită, chiar a celei mai înzestrate si cultivate firi, nu poate face dovada decisivă nici că este, nici că nu este Dumnezeu, pentru că mintea firii acesteia e tot atât de dibace de a dovedi si afirmatia si negatia unuia si aceluasi lucru. De aceea filozofii si-au dat seama de viclenia ratiunii. ^atiinta când se pronunță în materie de religie, de asemenea a iesit din domeniul său, care este studierea meteriei si a legilor ei pentru folosul practic al oamenilor. Iar religia nu face stiintă ci constiintă. Căci oamenii nu trăiesc numai cu pâine. De aceea despre Dumnezeu nimenea nu poate grăi cu competentă absolută decât numai El Însusi, când strălucește slava Sa pe chipul fiilor Săi, sfintii. ^ai totusi oamenilor le mai rămâne libertatea să se îndoiască. Aceste exemplare rare, sfintii, apar printre oameni din vreme în vreme si aduc în ei chipul lui HristosCare a dovedit desăvâtsit pe Dumnezeu-fiind stâlpii Bisericii. Acesta este rostul de căpetenie al monahismului: trăirea cretinismului până la tensiunile desăvârsirii, când existenta lui Dumnezeu devine un fapt de natura evidentei absolute pentru toti. Călugării care realizează monahismul sunt în lume făcliile aprinse ale lui Dumnezeu. Ceilalti, care nu-l realizează, umblă cu ele stinse, iar pentru înfrângerile lor morale Dumnezeu este hulit printre oameni (Romani 2, 24). Dar nu acestia califică monahismul, ci cei dintâi.

Rostul cultural este mai modest, totusi de mare pret si el. Ei au împletit rugăciunea cu munca, o muncă de răbdare, o muncă de constiintă. Călugării s-au ocupat de copierea cărtilor sfinte. Astfel, monahilor din pustia Sinai le datorăm cel mai vechi manuscris întreg al Noului Testament. Mai târziu au început să-si illustreze cărțile sfinte cele mai des folosite, dintre care ne-a rămas o minunată psaltire. Tot călugării au fost primii iconari si apărători ai icoanelor în perioada împăratilor iconoclasti. În toate artele minore unde a trebuit migală si răbdare deosebită găsim pe călugări. De la ei avem obiecte bisericesti de mare valoare artistică. Printre primii care au

Îmbrătișat inventia lui Gutenberg, tiparul, au fost călugării. Primele tiparnite la noi le-au înfiintat călugării. Prin munca lor s-a asigurat unitatea limbii românești.

Rostul social e și mai neînsemnat și totuși așa de mare. Mai întâi munca dezinteresată a călugărilor, care-i izbăvește de lene, e un model de conștiință. Călugării lucrează orice ca pentru Dumnezeu nu ca pentru oameni (Coloseni 3, 23). În vremea noastră conștiința față de muncă începe să fie un factor de mare pret în construirea viitorului oamenilor. Munca iese din stadiul pedepsei și trece în cel al consacrării, capătă o sfintenție pentru conștiința cu care e făcută.

Călugării trăiesc în viața de obște având totul de obște. Deci ei au adus până în zilele noastre amintirea vie a primelor comunități creștine din Ierusalim și Alexandria, unde se împărțea fiecare după cum avea fiecare trebuință (Fapte 4, 35). Deci călugării prin viața lor de obște sunt o icoană străveche a lumii noi. Comunismul la obârșiile lui a fost creștin și va fi și la sfârșit.

Călugării își mai justifică rolul lor social și prin faptul că sunt totdeauna în lupta Bisericii creștine pentru marea cauză a vremurilor noastre: pacea între popoare. Rugăciunea pentru pacea a toată lumea călugării o fac la toate slujbele lor în biserică, zi și noapte. Pacea nu e numai un bun social ci și un bun spiritual al oamenilor, de aceea noi ne rugăm pentru pace, pentru că la urma urmei Dumnezeu detine pacea. Astăzi armele nu sunt numai ucigătoare ci pustiitoare. ^ai pentru care pricină ? Pentru o mai dreaptă repartitie a bunurilor între toți oamenii. Toate religiile pământului s-au unit în lupta pentru pace, toate seminciile pământului și mintile limpezi sunt în ideea de pace. Niciodată între cei mai depărtați și deosebiți nu s-a văzut așa o unire ca în a cere pacea. Acesta e un lucru mai presus de oameni, de aceea pacea va învinge războiul. Convingerile unite în dreptatea cauzei sunt o putere în care intră și toți călugării. N-a auzit Avraam de la Dumnezeu că dacă vor fi și numai zece drepti nu va pierde cetatea ? (Facere 18, 32) Iată ce nebănuite rosturi pot avea acești oameni săraci cu duhul, care sunt și călugării.

Purtarea monahului față de superior și față de obște, față de ascultări și față de bunurile mănăstirii

În calea vieții duhovnicești nu sporești decât pe temeiul încrederii totale în povățuitorii tăi: staretul sau stareta și duhovnicul. Ascultare și dragoste să ai către toți din obște, dar către povățuitorii tăi mai ales, pentru că ei răspund înaintea lui Dumnezeu de sufletul tău. Asadar, de ce să poarte răspunderea aceasta suspinând ? Purtarea monahului descoperă adevărata sa trăire, dacă are o credință de adâncire sau o credință de suprafață. În cazul dintâi va fi pururea cuviincios și smerit, în cazul al doilea îndrăznet și obraznic. Cuviința sau obrăznicia purtării arată ce duh are în inimă în cazul acela. Stările sufletesti molipsesc prin surprindere. De aceea e bine ca povățuitorii să

grăiască totdeauna din conștiința slujirii lui Hristos, ca în fața lui Hristos, și atunci vor fi blânzi întru dojană și smeriți întru muștrare, altfel muștrarea lor învinge dar nu convinge. Niciodată nu trebuie să uităm că prin purtarea de grijă a părinților luăm îndreptare de la Dumnezeu. Când uităm lucrul acesta cădem în întristare. Alții au uitat îndemnul care grăiește ca unor fii:

Fiul meu, nu disprețuie certarea Domnului, nici nu-ți pierde cumpătul când ești muștrat de El. Căci pe cine îl iubește Domnul îl ceartă și pe tot fiul pe care-l primește îl bate cu varga (Evrei 12, 5-6).

Acesta este examenul purtării, ești în stare să vezi în muștrare grija lui Dumnezeu de tine sau numai o treabă de administrație? De aici se alege folosul sau începe pierderea de vreme.

Purtarea față de obstele dovedește și mai bine cum suntem cu adevărat. Față de povățuitori, ca mai mari, avem o purtare, iar noi între noi altă purtare. Aceasta dovedește cu câte fete umblăm. Dacă avem pe Hristos în inimă, către toți avem aceeași față, făcând toate ca pentru Dumnezeu, date în chivernisirea obstii pentru neputința firii. Asadar de la așezământul inimii în duhul lui Dumnezeu izvorăște toată purtarea monahului către cel din afară, iar cele din afară, după modul cum le face, sporesc duhul celor dinlăuntru.

Purtarea monahului față de rude, prieteni, cunoscuți și față de credincioșii care vin la mănăstire

Urmarea lui Hristos stabilește o altfel de rudenie între oameni decât cea după trup. Între cei ce iubesc pe Dumnezeu mai mult decât orice altceva se stabilește o rudenie duhovnicească. Acestia se adună laolaltă în obstele și împlinesc unul din cuvintele lui Iisus: Tot cel ce se leapădă de avuțiile sale și pentru Mine părăsește mamă, tată, soție și copii - se înțelege, înainte de a le lua - însuțit va lua încă în viața aceasta și avuție și tată și copii - deși cu necazuri - iar în veacul ce va să fie viața veșnică. Iată rudenie, iată avuții de obstele ale mănăstirii, deși și cu necazuri, dar dătătoare de nădejde a vieții veșnice.

Mama și rudeniile Mele sunt cei ce fac cuvântul lui Dumnezeu, din pricina aceasta rudenii mele după trup rămâne pe planul al doilea ca importantă. Călugăria dezleagă pe monahi de obligațiile îngrijirii familiei în lume. Cu toate acestea, legătura nu e ruptă ci rămâne în dreapta cumpănire a situațiilor și a celei mai bune soluții. Dacă dai staretului toată grija ta, o dai și pe aceasta, și cum va rândui, așa va rămâne. Prea multă întâlnire cu rudele nu e bună, pentru că ele aduc grijile lumesti, tânguirea că au fost părăsite și felul de a gândi după lume. Sunt totuși rude care se bucură cu adevărat de calea noastră. O viață îmbunătățită a noastră le-ar fi singura mângâiere și

bucurie care ar cântări în sufletul lor mai mult decât amărăciunile. Acesta-i primul folos sufletesc ce se așteaptă de la noi. Iar al doilea e acela al rugăciunilor pentru mântuirea lor.

Prieteni, cunoscuți, vizitatori și închinători nu mai sunt de folos celui ce se nevoiește să-și țină mintea și inima curate de gânduri. Pentru porunca dragostei pot fi primiți, dar după rânduiala cea pentru străini. Putem vorbi cu ei dar la un nivel de seriozitate. Totdeauna și în toate mănăstirile unde mirenii au fost primiți fără nici o băgare de seamă, aceștia au destrămat rânduiala și au sfârșit prin desființarea mănăstirilor sau și numai a valorii ei duhovnicești. A umbla după vizitatori sau chiar închinători este a umbla după slava desartă. Într-o atare mănăstire nu se adâncesc monahii în Duhul lui Dumnezeu ci în duhul lumii. De aceea în mănăstirile clasice nu se îngăduie cu usurință nici intrarea părinților sau a fiilor după trup.

Până să covârșești cu dragostea peste toată făptura trebuie să te nevoiești cu înfrânarea spre toată zidirea.

Tâlcuirea rânduiei tunderii în monahism

Intrarea în călugărie se săvârșește în vremea Sf. Liturghii, îndată după intrarea cea mică cu Evanghelia. Spre știință, pe scurt, Sf. Liturghie este slujba de căpetenie a Bisericii în care e prezentată viața și învățătura Mântuitorului precum și lucrarea de mântuire a omului prin jertfa de pe Golgota. Sf. Liturghie este repetarea sau continuarea peste veacuri a aceleiași jertfe și taine. Fratele care vine la călugărie este o roadă a acestei jertfe. Bratele părintești îl așteaptă deschise pe cruce. Aceasta e cea mai puternică chemare ce s-a putut face vreodată oamenilor. În fața ei părăsim viața cea usuratică a firii și dorim să dăm și noi vietii acelasi înțeles. Iar slujitorul tainei lui Dumnezeu, preotul sau arhiepiscopul, primește pe fratele înaintea usilor împărătești, deschizându-i urechile dragostei prin cuvintele Domnului:

Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați - cu păcatele - și Eu vă voi odihni pe voi.
. Păcatele, patimile, ostenesc și încarcă, slăbesc și apasă sufletul în întuneric. Dorul după odihnă de acestea este fundamentat în suflet. Acestui dor nimeni și nimic nu-i poate răspunde decât Iisus. De la El învățăm smerenia și primim odihna, adică nepătimirea.

Cuvântul de lămurire continuă și prin el fratele e adus înaintea lui Dumnezeu în privința dorinței sale. În fața sfinteniei lui Dumnezeu avem deodată aceste simțăminte contradictorii, de frică și de bucurie, de temere și de atragere. Dar nu numai Mântuitorul e nevăzut de față, ci și Preaslăvita Sa Maică, sfintii îngeri și toți sfintii cei dintre oameni vin de față asupra hotărârii fratelui cu destinul

sufletului său. Stau plecate privirile întregii lumi văzute și nevăzute. Aceștia sunt martorii noștri în ziua răsplătirii, când Mântuitorul nostru va veni să judece vii și morții,

nu după cum vom făgădui mărturisind - cu gura - ci după cum vom păzi și împlini - cu fapta - cele ce vom făgădui

Deci e întrebat fratele de ce a venit în fața altarului, în fața jertfelnicului Domnului. Iar fratele răspunde spunându-și dorința călugăriei. Dorința aceasta e însă o convingere. Preotul confirmă bunătatea și fericita alegere a fratelui. Fratele a ales biruinta asupra firii, urmează să o câștige prin ostenele și suferințe. O astfel de hotărâre, ca să ducă la rezultat, trebuie să îndeplinească o condiție esențială: să fie o hotărâre a libertății sale. Libertatea conștiinței e cel mai adânc bun spiritual pe care-l avem la îndemână în viață. Acesta este factorul de care Biserica ține seama și garantează seriozitatea convingerii, alegerii și statorniciei. Sila împrejurărilor, sila neputințelor, sila înfrângerilor, dacă nu se vor converti în convingere, nu stau garanție pentru clugărie. Făgăduințele călugăriei sunt asadar pe viață, viață petrecută într-o mănăstire.

Urmează întrebări și răspunsuri, cele trei răspunsuri sau voturi monahale. Primul este fecioria, al doilea ascultarea de povătuitor și de frați, iar al treilea sărăcia, lipsurile vieții călugărești. După aceste trei făgăduințe din partea fratelui, preotul, slujitorul tainei, lămurește mai pe larg în ce constau aceste sfinte făgăduințe. Mai întâi că sunt date în fața Celui Sfânt, că sunt scrise de îngeri și că vom da seama de ele și la sfârșitul lumii. Trăite aceste făgăduințe, prin ele se arată în viața noastră viața Domnului, întrucât El Însuși este viața vesnică. Viața moahală nu este o viață după trup. Poftele lui trebuie stinse.

Cuviința față de om trebuie câștigată și mintea curățită prin nevoite, căci și trupul e chemat la sfințenie și viață vesnică. De aceea și el trebuie făcut ascultător de Dumnezeu. Postul, osteneala, privegherea, îl îmblânzesc. Ascultare să ai față de toți.

În ascultări fără cârtire

zice preotul. La viclene gânduri să te aștepti, care vor să zdruncine hotărârea de a merge prin greutate în urma lui Hristos. Acestea vor să te întoarcă înapoi de la calea Duhului iarăși la calea firii. Firea trebuie tălmăduită de frică în fața suferinței. Pentru dobândirea vieții duhovnicești trebuie să birui și toată dragostea firii, chiar și dragostea de părintii după trup. Nici dragostea de sine nici dragostea de slavă să nu mai ai. Nu împărți sufletul tău ci adună-l din toate și dă-l întreg lui Hristos. De toate să fii sărac, ca să atârni întru totul de Dumnezeu. Oamenii te vor defăima, neînțelegându-ți viața, dar nu uita că nici viața lui Iisus nu au înțeles-o cei ce L-au răstignit.

Oamenii prea legati de fire nu au înteles niciodată vietuirea cea mai presus de fire, de aceea s-au temut de aceea cu o astfel de vietuire ca de un rău, ca de o muștrare și i-au făcut mucenici. Iar curvosi au trăit o viață de bună voie, o viață de mucenici. Vietile Sfintilor ne sunt nouă hrană și curaj în urmarea lui Hristos, precum și convingerea că e cu putință această urmare. Hristos făcându-Se om ne-a dat nouă această putință.

Cu toate acestea viața după Hristos nu e o viață de vis sau de visători, nici o viață cu minuni. Lepădarea de sine și crucea rezumă toate greutățile ce le vom avea cu firea cea veche și ne prevestesc multă umilintă în lumea aceasta. Dar tocmai acestea când le vom împlini ne fac dovada că viața noastră e după Dumnezeu. Întru aceasta ne stă puterea, de a ne bucura întru necazuri. Cu trupul ne amărăm pentru greutatea virtutilor dar cu sufletul ne bucurăm pentru plata pe care o aduc.

Fratele e întrebat dacă poate mărturisi această concepție de viață. Cu Harul lui Hristos acest fel de vietuire e cu putință. Preotul se roagă în continuare lui Dumnezeu, amintind și fratelui că dragostea lui Dumnezeu față de cel mai mare păcătos e mai mare decât dragostea celui mai mare sfânt pentru Dumnezeu, de aceea Dumnezeu nu uită de om cum uită omul de Dumnezeu. De aceea El știe dorul fratelui și adaugă la acesta puterea Sa, spre împlinirea poruncilor Sale.

Sfaturile evanghelice prin făgăduință solemnă devin porunci. Cel mai frumos dar pe care îl putem face lui Dumnezeu e să ne dăruim Lui pe noi înșine, pe viață. Dumnezeu primește și îmbrățișează, apără și întărește un asemenea dar. Abia cu această dăruire a dragostei prindem putere asupra greutății, asupra neputinței și căpătăm curaj în nevoie. Un duh nou se sălășluiește întru noi din clipa aceasta. Îl avem noi mai de demult, dar acum a prins el inima noastră în razele lui. Căci duh dumnezeiesc este dragostea care a făcut sfinți.

Cu capul plecat și cu cartea rânduielii călugăriei pe cap, preotul se roagă lui Dumnezeu să-l primească și pe fratele acesta în ceata celor care au părăsit toate cele lumesti și s-au făcut vrednici de Dumnezeu. Întărit de Adevăr, îngrădit de Duhul Sfânt, hotărârea fratelui să fie neclintită în războaiele cu mestesugirea potrivnică. Biruinta se câștigă prin răbdarea întărită de Dumnezeu cu Har și prin rugăciunile Maicii Creștinătății, Preasfânta Stăpână de Dumnezeu Născătoarea și ale tuturor sfinților întru care S-a proslăvit Dumnezeu Cel în Treime închinat.

Toți își pleacă capetele. Preotul din nou se roagă lui Dumnezeu să-l primească pe fratele acesta, care și-a ales din feluritele căi de mântuire pe aceasta a jertfei de sine. Rugăciunea continuă ca poftele și gândurile firii să fie ridicate de la dânsul odată cu tunderea părului, al căror semn este. Păzirea poruncilor aduce în fire sfințenia Celui ce a dat poruncile. Preotul mai cere de la Dumnezeu și darul neștrămutării hotărârii fratelui, voința otelită care i-a caracterizat pe nevoitori.

Cu acestea slujitorul Sf. Liturghii se apropie de Cel ce nevăzut săvârșeste Taina, Hristos, întinde mâna sa după Sf. Evanghelie asezată în fata icoanei Mântuitorului din tâmplă și zice:

Iată Hristos, nevăzut, aici stă de față

. Ai preotul mai întreabă odată pe fratele dacă face pasul călugăriei de bună voie, deplin liber, fiindcă numai acesta e factorul sufletesc hotărâtor în căile omului. În adâncul ființei sale omul e libertate. Acesta e darul lui Dumnezeu făcut omului, prin care l-a deosebit de toată făptura văzută și l-a înrudit cu îngerii și cu aceasta l-a făcut capabil și de viață îngerească. Călugăria e asadar o logodnă cu modul mai presus de veac al vieții îngeresti.

Fratele afirmă definitiv libertatea conștiinței sale în fata Celui ce-i va desăvârși libertatea. Logodna aceasta începe însă cu foarfecele, unelte care taie vâlul necunoscutei de Dumnezeu de pe suflet sau mrejiile patimilor de pe minte. La această tăiere nu numai că te învoiești, dar săruți și foarfecele, mijloacele fizice sau morale cu care se face această rupere a sufletului și a minții de patimi. Aceasta a fost ultima zi din viață în care ai mai avut păreri personale și voință proprie. De la logodna cu îngerescul mod de viață sub o nouă lege, tăierea voii și a toată părerea îți este lege. Aceasta o ai chiar din mâna lui Hristos. În lumea nevăzută sunt mii și milioane de ființe și numai o singură voie a lui Dumnezeu este. Prin călugărie intri în această lume ca să completezi locul cetei a doua îngeresti pe care Dumnezeu a hotărât să-l împlinească cu oamenii care, în trup greoi fiind, biruie în lupte pe îngerii cei căzuți prin neascultare. De aceea, ca să sui la sfârșitul zilelor la această destinație cerească, trebuie să înveți firea de a nu avea pe pământ altă voie decât numai voia lui Dumnezeu, precum e și în cer. Ce rost mai au aceste foarfeci? Foarfecele, povăturile, muștrarea, dojenirile, ocară au rostul tăierii patimilor, căci cu tăierea voii se taie toată patima. Iar al doilea rost al foarfecelor este venirea la cunoștința adevărului care este Hristos.

Adevărul este ființă vie. Noi însă suntem ființă, dar prinsă în amăgiri. Trebuie tăiate amăgirile ca să fiintăm în Adevăr, adică în Hristos. El e usa

la casa

Tatălui, iar Duhul e cheia

căruia Fiul îi deschide. Aceasta-i cunoștința adevărului cu noi, cu calea noastră după Duh, cu destinația noastră cerească. Pe acest înțeles luptătorul primește nume nou, după al unuia dintre sfinții care bine s-au nevoit. De aici începând, de la darea numelui, monahul e un nou botezat, care își înțelege personal Botezul. Aceasta nu e repetarea primului Botez, ci înnoirea lui. Viata lui viitoare, deși continuată pe pământ, va avea să fie o slavă a Sfintei Treimi. Întreaga Sfântă Treime își face sălas într-un ales. Chematii sunt mulți, dar vin numai câte unii care se aleg. Cu acestea începe noua îmbrăcare în Hristos, din afară văzându-se cele ce urmează.

Mai întâi o cămasă albă, haină luminoasă a Sfântului Duh, Harul luminii dumnezeiesti care stinge pentru totdeauna mohorâciunea întristării din patimi și luminează firea cu slavă dumnezeiască. Acum e logodna cu darul luminii de pe Tabor, urmează lucrarea de o viață și înmultirea lui până cuprinde în dumnezeiască văpaie nu numai sufletul ci și trupul. Aceasta e haina noastră, haina de lumină pentru ziua de nuntă a Fiului, care este la sfârșitul veacului acestuia și începutul veacului viitor.

Urmează paramanul a cărui însemnare, ca să n-o uităm, e scrisă pe el:

Luati jugul Meu că este bun și sarcina Mea ușoară

. Iar din prooroci:

Dat-am spatele Meu spre bătăi și obrazul Meu spre pălmuire și fata Mea n-am ferit-o de scuipări

. Iisus e arătat de Revelație și ca

înger de mare Sfat

, ca unul ce a descoperit Calea de mântuire. Cu această Cale a îngerului de mare Sfat al lui Dumnezeu ne logodim și din această pricină calea scrisă pe paraman e numită a îngerescului chip, căci nu sunt aceste cuvinte dintre cuvintele îngerilor.

Crucea aminteste de toată lucrarea de mântuire, de umilirile prin care a trecut Iisus nevinovat, de desăvârșita jertfă de Sine. La aceeași cale ne făgăduim și noi, printre ocări și scuipări, căci noi vrednici suntem de acestea. Jertfa Mântuitorului a dat Crucii putere de alungare a mestesugirii potrivnice. Crucea este podoaba Bisericii, Crucea este întărirea credincioșilor și dracilor rană.

Armă împotriva diavolului crucea Ta ne-ai dat
cântă Biserica.

Dulama nu are decât însemnătatea culorii negre, semnul lepădării de lume. Lumea îmbracă haine colorate, călugărul stinge de pe sine culorile cu viața curată a pocăinței.

Cingătoarea a descoperit-o luptătorii pentru că prin ea își măresc puterile de luptă. Călugărul are această luptă: omorârea firii sale celei vechi și nevointa înnoirii duhului.

Culionul vine de la coif, care e un acoperământ de luptă, cu rostul să apere capul de săgeți. El înseamnă nădejdea de mântuire. În lupta cu patimile, cu firea, cu viclenele gânduri, adeseori primim săgețile deznădejzii în cap. Dacă însă suntem întăriti lăuntric cu credința, nădejdea și dragostea - în Dumnezeu trei paveze aprinse ale Duhului Sfânt: una a minții, una a inimii și una a voinței - săgețile vicelanului nu ne ating, ci-l ard ale noastre pe el. Căci celor întăriti în smerenie le îngăduie Dumnezeu să-l ardă pe vicelanul cu sabia duhului.

Rasa aminteste hainele de zale care apără pieptul si toate încheieturile. Rasa e îmbrăcăminte cuviosilor care sting toate gândurile rele si îndemnările voii proprii, smerindu-le cu gândul mortii. Haina aceasta de luptă are deasemenea culoarea neagră. Cu gândul mortii omori plăcerea pătimasă de viață desartă. Culoarea neagră a îmbrăcămintii călugărești nu are însemnătatea de doliu pe care o are această culoare la mireni.

Sandalele sunt încălțăminte usoarei alergări în luptă, căci mult trebuie să alergi până plinesti gățirea Evangheliei păcii. Până la pacea nepătimirii e mult de alergat si totusi trebuie ajuns la pacea evanghelică (pentru care avem Evanghelia) în termen. Termenul dobândirii biruintei asupra patimilor e

până este ziuă

adică mai înainte de seara vietii sau chiar a noptii. Ca să stim cum să ne împărtim vremea sau stadiul vietii acesteia, aducem la mijloc cuvântul Sf. Ioan Scărarul:

Celor începători stirea că sunt după Dumnezeu le-o dă pasii lor care sunt roadele smereniei. Celor din stadiul de mijloc, disparitia luptelor, iar celor desăvârșiti, manifestarea si prisosinta luminii dumnezeiesti

Mantia se vede în zugrăvirile sfintilor mucenici, aparținând si ea îmbrăcămintii ostasilor. De la dobândirea nepătimirii firea omenească se bucură de harul luminii dumnezeiesti, ca si îngerii. De vrei să te faci călugăr, fă-te ca focul. Mantia desi e neagră nu înseamnă gândul mortii, desi cuviosii adormiti se înfășoară în mantie. Mantia e o îmbrăcăminte plisată, ceea ce aminteste o îmbrăcăminte de raze a unei lumini necreate, tâsnind ca fulgerele din fiinta lui Dumnezeu asa cum s-au învrednicit s-o vadă pe Muntele Tabor Petru, Iacov si Ioan, si aceasta numai cât îi este cu putintă firii omenesti. Aceasta este îmbrăcăminte nestrucăciunii si sfinteniei, lumina dumnezeiască în care au strălucit multi,

oameni după fire si dumnezei după har
(Sf. Simeon Noul Teolog).

Camilafca e un văl usor, aproape străveziu, care pogoară de pe cap la corp. Desi e negru si el, nu înseamnă gândul mortii. E un simbol al mintii care sub puterea curățitoare a Harului devine străvezie, devine de culoarea cerului si se vede pe sine ca lumină înțelegătoare. Aici e o mare taină a vietii duhovnesti. Altarul mintii în care s-a sălăsluit Hristos la Botez devine tot luminos si lumina dumnezeiască din Iisus străbate catapeteasma care este trupul în întregimea lui si astfel mintea noastră se uneste cu mintea lui Hristos - cum spune Sf. Apostol Pavel - si tot trupul nostru

se face primitor de lumină înțelegătoare. Iată unde are să ajungă rugăciunea minții, să străbată nu numai luptele ci și nepătimirea. Într-o atare tărie și deplinătate de Duh mințea nu mai cugetă greșit sau rătăcit pe Dumnezeu ca obiect ci ne întâlnim noi și Dumnezeu în același subiect al unei altfel de cunoașteri, mai presus de firea de dincoace a minții (Dumnezeu este subiectul universului văzut și nevăzut și tot universul este obiectul cugetării lui Dumnezeu; deci Dumnezeu gândește lumea iar nu făptura. Îl gândește pe Dumnezeu; când face aceasta nu e de mirare că nu-L găsește, de vreme ce-L face ceea ce nu e: obiect). În felul acesta El se face hrană minții noastre căci în ea s-a sădit putinta unirii omului cu Dumnezeu.

Metaniile sunt o asemănare a sabiei. Rugăciunea minții este sabia Duhului care taie gândurile rele cu Numele lui Iisus. Propriuzis, Iisus ne izbăvește neîncetat de lupta potrivnică:

Cu Numele lui Hristos Iisus batem pe vrăjmasi. Căci armă mai puternică asupra diavolului ca Numele lui Dumnezeu în cer sau pe pământ nu este (Sf. Ioan Scărarul).

Crucea de mână noului mărturisitor al lui Hristos îi aminteste că lepădarea de sine și luarea crucii e o lucrare permanentă în toată calea spirituală. Bobul care nu vrea să moară, fie chiar și de grâu, nu mai aduce nici o roadă. Mântuirea se lucrează numai pe ruinele egoismului.

Făclia nu este o simplă lumină sau simplă candelă aprinsă. Însemnătatea ei în rânduiala călugăriei e mult mai cuprinzătoare și vrea să spună că noi însine trebuie să ne transformăm într-o făclie. Noi suntem pietrele, lemnele sau jertfa de bună voie pe altarul lui Ilie, altarul de dovedire al adevăratului Dumnezeu. Iar de foc se va îngriji Dumnezeu. Dovezile existentei Celui Preasfânt - cele mai strălucite dovezi - sunt sfinții în lumina dumnezeiască. Acești biruitori asupra firii, asupra zidului, a vălului necunoscutei de Dumnezeu, aduc irezistibil pe oameni să dea slavă și să cunoască pe Dumnezeu. Așa au strălucit ca soarele: Avva Sisoe, Avva Pamvo, Avva Siluan, Avva Simeon Noul Teolog, Sf. Serafim de Sarov, ca să nu pomenim decât pe cei mai cunoscuți.

După ce noul monah a primit toată îmbrăcămintea și uneltele de ostas al Duhului, preotul îl binecuvintează.

Aceștia sunt binecuvântații Tatălui Meu

, binecuvântații Sfintei Treimi. Preotul, iconomul Tainelor lui Dumnezeu, se roagă pentru noul monah să fie numărat în ceata cuvântătorilor de Dumnezeu și scris în Cartea Vieții, să străbată în lumea aceasta toată calea ascetică, prezentată în icoana călugărului răstignit pe cruce, interiorizat, cu făcliile aprinse, deși în afară patimile îi strigă toate:

Dă-te jos de pe cruce

. Cu acestea, noul monah este dus într-o strană. Așa i se dă un loc în Biserica luptătoare. ^{aj} continuă Sf. Liturghie în care se ivesc rugăciunea pentru noul luptător al Duhului: să fie acoperit de către săgetile potrivnicului și ajutat de Dumnezeu ca să petreacă în smerenie, dreaptă credință și neprihănire, ca să biruie firea cea veche a patimilor și să crească într-însul omul cel nou, Hristos. Ectenia continuă:

... și pentru iertarea păcatelor lui

. Călugăria e dătătoare de Har, sterge tot trecutul păcatelor, e Taină a Pocăinței. Avva Moise Arapul

cel din tâlhari

a ajuns preot. Sf. Liturghie se orientează și ea cu atenție către noul mărturisitor al Jertfei, care acum e un nou botezat. Trisaghionul - cântarea Sfintei Treimi - e al Tainei Botezului sau a praznicelor împărătești:

Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și-mbrăcat

. Bucurie în cer s-a făcut, bucurie împărătească. Stihurile Apostolului sunt profetice:

Domnul este lumina mea, Domnul și Mântuitorul meu, de cine mă voi teme ? Domnul este sprijinitorul vieții mele, de cine mă voi înfricoșa ?

Până aici nu s-a arătat și latura de primejdie a războiului. Pot apărea lupte ascuțite, răniri, amăgri, curse, înfricosări, vedenii mincinoase, năluci, halucinații, spăimântări. Multimea curselor o trece smerenia, ea nici măcar atinsă nu e. Vedenii nu primi, în primejdii atârnă-te de Dumnezeu. Apostolul călugăriei aminteste încă odată simbolul îmbrăcămintii de război. Toți sunt îndrumați de Apostolul Pavel să-și întărească curajul, întemeindu-se pe tăria puterii lui Dumnezeu. Firea noastră trebuie să o îmbrăcăm cu toate armele cu care l-a bătut Iisus pe potrivnic. Căci nu suntem împotriva firii ci împotriva duhurilor răutății care au abătut firea de la Dumnezeu. Cu armele lui Dumnezeu vrăjmasul spiritual poate fi biruit. Ca începători avem a ne lupta cu patimile noastre și cu deprinderea sau învățarea smereniei, care e o nouă armă. Pentru curse mai grele, războiul cu diavolul e al celor mai sporiti și desăvârșiti. Aceasta e prin îngăduința lui Dumnezeu, fie ca prin om să-l judece Dumnezeu pe diavolul, fie ca pe om să-l smerească prin potrivnic. A sta drept în luptă nu e a firii omenești nici a virtuții tale ci a harului lui Hristos și a tot ajutorul lui Dumnezeu. Apostolul se încheie cu un stih de smerenie din Psalmi, după care luptătorul prin firea sa e sărac, un neputincios, dar care poate striga în conștiința sa către Dumnezeu și e auzit și izbăvit din toate necazurile lui. De la cunoașterea acestei sărăcii din fire, a sărăciei noastre de duh, de aici începe îmbogățirea noastră în Dumnezeu.

Evanghelia călugăriei reaminteste pe scurt că unui ucenic Iisus îi cere: capacitate sau putere de dragoste, capacitate sau putere de suferință, mai exact spus de jertfă, îi cere o încredere neclintită în biruința asupra patimilor și asupra puterii potrivnice, iar ca o încununare îi cere curajul smereniei sau al umilirii. Cu aceste însusiri sufletesti se ajunge la odihna sufletului sau nepătimirea. Acestea se pot ajunge încă în veacul acesta, iar în veacul viitor ucenicul va intra în ziua cea neînserată a odihnei.

Sf. Liturghie continuă, iar la vremea dumnezeiestii Împărtășiri vine și noul monah, căci după cum la primul Botez e rânduită și Sf. Împărtășanie așa și la al urmării lui Hristos.

Cu sufletul și cu trupul să mă sfintesc, Stăpâne, să mă luminez și să fiu Tine casă prin împărtășirea Sfințelor Taine, să Te am pe Tine cu Harul vietuind întru mine, cu Tatăl și cu Duhul, multMilostive, Făcătorule de bine

Ca focul și ca lumina să-mi fie mie Trupul și Sângele Tău cel scump, Mântuitorul meu, arzând materia păcatului și mistuind spinii patimilor și luminându-mă întreg pe mine, care mă închin dumnezeirii Tale

. Aceasta este taina unirii cu Hristos, unul din rosturile Liturghiei.

În vremea rugăciunii Amvonului de la sfârșitul Liturghiei, noul călugăr primește o Evanghelie în mâini, ca bine să-și întipărească în suflet acest testament nou pe care l-a primit și el din darul lui Dumnezeu. Făgăduința lui către Dumnezeu o sărută toată obstea, sărutând și ei Evanghelia și crucea noului monah, întrebându-l cum îl cheamă. Noul monah își spune numele său nou și fiecare îi urează să se mântuiască, să sfintească și el numele acesta și să fie primite la Dumnezeu și rugăciunile lui pentru obște, pentru creștinătate și pentru toată făptura.

Cu aceasta se încheie Sf. Liturghie iar noul ales, cu lumânarea aprinsă, cu sufletul luminat, iese și el din biserică și merge la staret sau egumen pentru blagoslovenie și dulce povățuire. Acesta îl învață iarăși despre însusirile sufletesti cu care se realizează călugăria: ascultarea de Hristos, lepădarea de voia proprie, smerenia și celelalte, din care l-a luminat și pe el Duhul lui Dumnezeu în calea aceasta. Îi adâncește în suflet statornicia și dragostea de această aleasă cale:

Asa să-ti fie toate zilele vietii tale în călugărie ca ziua cea dintâi.

De acum, fiule, înflorește unde te-a chemat și te-a sădit Dumnezeu. Amin.

[HOME](#)